

Z A K O N

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O AUTORSKOM I SRODNIM PRAVIMA

Član 1.

U Zakonu o autorskom i srodnim pravima („Službeni glasnik RS”, br. 104/09 i 99/11), u članu 39. stav 6. tačka 3) tačka na kraju zamenjuje se tačkom i zapetom i dodaju se tač. 4) i 5), koje glase:

„4) tehničke uređaje i prazne nosače zvuka, slike i teksta koje potencijalni obveznik plaćanja naknade kupuje u drugoj državi ili carinskoj teritoriji, ako se oni neposredno isporučuju u drugu državu ili carinsku teritoriju ili ako ih potencijalni obveznik plaćanja naknade posle sprovedenog odgovarajućeg carinskog postupka otprema sa teritorije Republike Srbije;

5) računare, računarsku opremu, komponente i računarske memorije, izuzev ako neki od tih uređaja nije izričito naveden u listi iz stava 11. ovog člana.”

Posle stava 6. dodaje se stav 7. koji glasi:

„Obveznik plaćanja posebne naknade koji je platio posebnu naknadu za uređaje i predmete sa liste iz stava 11. ovog člana, koji su kasnije otpremljeni sa teritorije Republike Srbije, ima pravo na vraćanje plaćene posebne naknade.”

Dosadašnji st. 7-10. postaju st. 8-11.

Dosadašnji stav 11. koji postaje stav 12. menja se i glasi:

„Listu tehničkih uređaja i predmeta za koje postoji obaveza plaćanja posebne naknade prema uslovima iz st. 1 - 10. ovog člana utvrđuje Vlada (u daljem tekstu: uređaj i predmet sa liste Vlade).”

Posle stava 12. dodaje se stav 13, koji glasi:

„U slučaju sumnje da li se za neki uređaj ili predmet sa liste Vlade koji ima više funkcija plaća posebna naknada, postojanje obaveze plaćanja posebne naknade utvrđuje se na osnovu prevashodne namene uređaja ili predmeta.”

Član 2.

U članu 156. posle stava 4. dodaje se stav 5, koji glasi:

„Naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma naplaćuje jedna organizacija koja ostvaruje prava autora muzičkih dela na naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela, a naplaćena sredstva raspoređuju se u skladu sa sporazumom koji postignu organizacije koje ostvaruju prava autora muzičkih dela na naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela i organizacije koje ostvaruju prava interpretatora i proizvođača fonograma na naknadu za javno saopštavanje interpretacija i fonograma.”

Član 3.

Posle člana 171. dodaju se nazivi članova i čl. 171a i 171b, koji glase:

„2.5.1.a Određivanje naknade u tarifi za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma.

Član 171a

Kad je javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma nužno za obavljanje delatnosti korisnika, najviši iznos naknade na mesečnom nivou ne može da bude veći od 1/12 minimalne zarade u Republici Srbiji bez poreza i doprinosa, za korisnike čije su komercijalne poslovne prostorije površine do 50 metara kvadratnih, odnosno ne može da bude veći od 1/9 minimalne zarade u Republici Srbiji bez poreza i doprinosa, za korisnike čije su komercijalne poslovne prostorije površine veće od 50 metara kvadratnih, s tim što se kao osnov za utvrđivanje naknade na mesečnom nivou u tekućoj kalendarskoj godini uzima iznos minimalne zarade, bez poreza i doprinosa u decembru mesecu prethodne kalendarske godine.

Kad javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma nije nužno za obavljanje delatnosti korisnika, već je samo korisno ili prijatno, naknada na mesečnom nivou niža je od one iz stava 1. ovog člana, jer zavisi od kategorizacije korisnika.

Pri određivanju kvadrature komercijalnih poslovnih prostorija iz stava 1. ovog člana isključivo se računa prostor koji korisnik koristi za prijem gostiju, potrošača i naručilaca usluga, a ne računaju se pomoćne prostorije za rad osoblja korisnika, skladišni i sanitarni prostor.

Korisnike iz stava 2. ovog člana kategoriše reprezentativno udruženje korisnika za teritoriju Republike Srbije na osnovu značaja koji javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma ima za obavljanje poslovne delatnosti korisnika u određenoj privrednoj grani ili sektoru, naročito vodeći računa o geografskom mestu sedišta korisnika, finansijskom prometu koji korisnik ostvaruje na godišnjem nivou, kao i da se za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma u zanatskim radnjama ne plaća naknada.

2.5.1.b Određivanje posebne naknade u tarifi za ostvarivanje prava na posebnu naknadu

Član 171b

Iznos posebne naknade koja se plaća po svakom prodatom ili uvezenom uređaju i predmetu sa liste Vlade ne može biti viši od 0,3% njegove vrednosti.

Kao vrednost uređaja i predmeta sa liste Vlade koji se proizvode u Republici Srbiji uzima se njihova prodajna cena bez poreza na dodatu vrednost pri prvoj prodaji, a kad se uređaji i predmeti sa liste Vlade uvoze u Republiku Srbiju – kao njihova vrednost uzima se njihova nabavna cena preračunata u dinare po kursu na dan njihovog carinjenja, uvećana za carinu.”

Član 4.

U članu 194. stav 1. menja se i glasi:

„Predsednika i članove Komisije imenuje Vlada na predlog nadležnog ministarstva. Pored predsednika i članova, imenuju se i zamenik predsednika i dva zamenika članova Komisije koji moraju ispunjavati uslove predviđene članom 193. ovog zakona.”

St. 2-5. brišu se.

Član 5.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje mandat predsedniku i članovima Komisije za autorsko i srodna prava, kao i njihovim zamenicima, koji su imenovani prema odredbama Zakona o autorskom i srodnim pravima („Službeni glasnik RS”, broj 104/09), a Vlada je dužna da u skladu sa ovim zakonom, imenuje predsednika i članove Komisije za autorsko i srodna prava, kao i njihove zamenike, u roku od pet dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Reprezentativno udruženje korisnika za teritoriju Republike Srbije dužno je da kategoriše korisnike u skladu sa članom 3. (novi član 171a) ovog zakona, u roku od pet dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Komisija za autorsko i srodna prava dužna je da u roku od tri dana od dana njenog imenovanja donese Tarifu za ostvarivanje prava na naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma i Tarifu za ostvarivanje prava na posebnu naknadu, u skladu sa odredbama ovog zakona.

Danom stupanja na snagu tarifa iz stava 3. ovog člana prestaju da važe odredbe svih tarifa kojima je propisano ostvarivanje prava na naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma, kao i tarifa kojima je propisano ostvarivanje prava na posebnu naknadu.

Vlada je dužna da utvrdi listu uređaja i predmeta u skladu sa članom 1. (izmenjeni član 39) ovog zakona, u roku od osam dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 6.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakonom o autorskom i srodnim pravima sadržan je u odredbi Ustava Republike Srbije po kojoj Republika Srbija uređuje i obezbeđuje „druge odnose od interesa za Republiku Srbiju, u skladu s Ustavom” (član 97. tačka 17. Ustav Republike Srbije).

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o autorskom i srodnim pravima propisuje: „Kada se autorsko delo umnožava bez dozvole autora, shodno odredbama člana 46. st. 1. i 2. ovog zakona, autori dela za koja se, s obzirom na njihovu prirodu, može očekivati da će biti umnožavana fotokopiranjem ili snimanjem na nosače zvuka, slike ili teksta za lične nekomercijalne potrebe fizičkih lica (književna, muzička, filmska dela i dr.) imaju pravo na posebnu naknadu od uvoza, odnosno prodaje tehničkih uređaja i praznih nosača zvuka, slike i teksta za koje se opravdano može pretpostaviti da će biti korišćeni za takvo umnožavanje” (član 39. stav 1. Zakona). Navedenom odredbom uvedena je posebna naknada koju plaćaju proizvođači i prodavci informatičke i tehničke robe, a preko njih posredno građani koji tu robu kupuju ili koriste. Pri određivanju tarife za posebnu naknadu uzima se u obzir „verovatna šteta koja autoru nastaje kada se njegovo delo bez njegovog odobrenja umnožava za lične nekomercijalne potrebe, primena tehničkih mera zaštite, kao i druge okolnosti koje mogu uticati na pravilno odmeravanje iznosa posebne naknade” (član 39. stav 8. Zakona). Kao što se vidi, merila za određivanje posebne naknade uopštena su i nedovoljno precizna. Tarifa za posebnu naknadu plod je pregovora i pismenog ugovora koji posle pregovora zaključuju organizacije koje ostvaruju prava onih nosilaca autorskog i srodnih prava (u daljem tekstu: organizacije) kojima je Zakonom o autorskom i srodnim pravima dato pravo na posebnu naknadu, s jedne strane, i reprezentativnog udruženja proizvođača, odnosno uvoznika uređaja za tonsko i vizuelno snimanje i proizvođača, odnosno uvoznika praznih nosača zvuka, slike i teksta, s druge strane – u daljem tekstu: udruženja (član 178. st. 1-3. Zakona). Kad saglasnost izostane do isteka roka od 60 dana od kada organizacije objave udruženjima poziv na pregovore, upravni odbor organizacija sastavlja zajednički predlog tarife i prosleđuje ga na mišljenje Komisiji za autorsko i srodna prava (član 178. stav 4. i 5. Zakona) koja, prilikom davanja mišljenja, ocenjuje da li predlog tarife obuhvata ona prava za koja organizacija ima dozvolu za kolektivno ostvarivanje izdatu od strane nadležnog organa i da li je posebna naknada određena u skladu sa pravilima za određivanje tarife propisanim Zakonom o autorskom i srodnim pravima (član 200. stav 1. Zakona). Suviše apstraktno postavljena pravila za određivanje visine posebne naknade lišavaju pregovarače i Komisiju jasnih merila koja bi im omogućila da ocenjuje visinu posebne naknade.

S druge strane, Zakon o autorskom i srodnim pravima izdvaja merila za određivanje tarife za posebnu naknadu (član 39. stav 8. Zakona) od merila za određivanje ostalih tarifa za ostvarivanje imovinskih prava nosilaca autorskog i srodnih prava (čl. 170. i 171. Zakona o autorskom i srodnim pravima). I merila za određivanje ostalih tarifa za ostvarivanje imovinskih prava nosilaca autorskog i srodnih prava previše su uopštena. Ona samo ovlaš sadrže indikatore koji treba da se primene pri određivanju tarife. Recimo, ako je „iskorišćavanje predmeta zaštite nužno za obavljanje delatnosti korisnika ... tarifa se određuje po pravilu u procentualnom iznosu od prihoda koji korisnik ostvaruje obavljajući delatnost u okviru

koje iskorišćava predmete zaštite”, a ovaj „iznos mora da bude u srazmeri sa značajem koji za prihode korisnika ima iskorišćavanje predmeta zaštite sa repertoara organizacije” (član 170. stav 2. Zakona). I ova tarifa zamišljena je kao rezultat pregovora i pismenog ugovora koji posle pregovora zaključuju organizacije, s jedne strane, i udruženja, s druge strane. Isto kao kod određivanja tarife za posebnu naknadu, kad saglasnost izostane (u roku od 60 dana od objavljivanja poziva na pregovore koje čine organizacije koje zastupaju interese autora i imalaca srodnih prava), upravni odbor organizacije sam sačinjava predlog tarife i prosleđuje ga na mišljenje Komisiji za autorsko i srodno pravo (član 176. stav 1. i član 177. stav 5. Zakona). I ovde, kao kod određivanja tarife za posebnu naknadu, Komisija ocenjuje da li predlog tarife obuhvata ona prava za koja organizacija ima dozvolu za kolektivno ostvarivanje izdatu od strane nadležnog organa i da li je naknada određena u skladu sa pravilima za određivanje tarife propisanim Zakonom o autorskom i srodnim pravima (član 200. stav 1. Zakona). Drugim rečima, ovde postoje isti nedostaci i iste manjkavosti kao kod zakonskog uređivanja merila za određivanje tarife za posebnu naknadu. Pregovarači, jednostavno, ne poseduju dovoljno konkretna i jasna merila kojima bi se priklonili u pregovorima o visini naknade, niti Komisija ima merila koja bi joj, kad saglasnost između pregovarača izostane, omogućila da ocenjuje visinu naknade. Dodatno, pravila Zakona o autorskom i srodnim pravima koja predviđaju određivanje tarife za ostvarivanje imovinskih prava nosilaca autorskog i srodnih prava odnose se na sve tarife koje proizlaze iz zakona (izuzev tarife za određivanje posebne naknade), čime su nedovoljno prilagođena pojedinim oblicima iskorišćavanja autorskog i srodnog prava.

Budući da, u odsustvu ugovora, organizacije imaju pravo da Komisiji za autorska i srodna prava predlože tarifu, nedovoljna konkretnost merila za određivanje tarifa pogoduje organizacije i remeti ravnotežu organizacija i udruženja. Očigledno je da odgovornost za nastali poremećaj snose odredbe Zakona o autorskom i srodnim pravima koje svojom opštošću pogoduju stvaranju neravnoteže. Ovaj zakon donosi se upravo da bi se uvela ekzaktna merila za određivanje visine naknada koje su u praksi najčešće, pa stoga imaju bitne ekonomske posledice po obe strane. Posredi su posebna naknada, kao i naknada za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma.

III. OBRAZLOŽENJE REŠENJA IZ ZAKONA

Predlogom zakona najpre se bolje konkretizuje sam član 39. Zakona o autorskom i srodnim pravima, koji ustanovljava pravo na posebnu naknadu. Posebna naknada ne plaća se za uređaje i predmete koje potencijalni obveznik naknade kupuje u drugoj državi ili carinskoj teritoriji, ako se oni neposredno isporučuju u drugu državu ili carinsku teritoriju ili ako ih potencijalni obveznik naknade posle sprovedenog odgovarajućeg carinskog postupka otprema sa teritorije Republike Srbije; pretpostavka je da se za računare, računarsku opremu i komponente, i na sve vrste računarskih memorija, posebna naknada ne plaća, a od pretpostavke se odstupa samo ako je neka od tih vrsta uređaja izričito naznačena kao uređaj na koji plaća naknada, u listi koju donosi Vlada (i kojom se određuju uređaji za koje se plaća posebna naknada); obveznik plaćanja posebne naknade koji je platio posebnu naknadu za uređaje i predmete koji su kasnije opremljeni sa teritorije Republike Srbije, ima pravo na vraćanje plaćene posebne naknade (član 1. st. 1. i 2. Predloga zakona). Vlada donosi akt kojim se utvrđuju uređaji za koje se plaća posebna naknada (član 1. stav 3. Predloga zakona), a u slučaju sumnje da li se za neki uređaj ili predmet sa liste Vlade koji ima više funkcija plaća posebna naknada, postojanje obaveze plaćanja posebne naknade utvrđuje se na osnovu prevashodne namene uređaja ili predmeta (član 1. stav 4. Predloga zakona).

Osnovno merilo za određivanje naknade za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma – kad je javno saopštavanje nužno za obavljanje delatnosti korisnika – jeste da se visina naknade vezuje za minimalnu zaradu u Republici Srbiji (član 3. Predloga zakona, novi član 171a stav 1. Zakona), čime se, pre svega, visina naknade dovodi u vezu sa naređenjem Zakona o autorskom i srodnim pravima da se prilikom određivanja tarifa obavezno vodi računa o tarifama koje važe u državama čiji je bruto društveni proizvod približne vrednosti bruto društvenom proizvodu Republike Srbije (član 170. stav 5. Zakona). Kao dopunski činilac za određivanje visine naknade za javno saopštavanje uzima se površina komercijalnih poslovnih prostorija korisnika; kad je ona ispod 50 metara kvadratnih, naknada na mesečnom nivou ne može biti veća od 1/12 minimalne zarade u Republici Srbiji (bez poreza i doprinosa), a kad je ona iznad 50 metara kvadratnih, naknada na mesečnom nivou ne može biti veća od 1/9 minimalne zarade u Republici Srbiji (bez poreza i doprinosa). Pri određivanju kvadrature komercijalnih poslovnih prostorija računa se isključivo prostor koji korisnik koristi za prijem gostiju, potrošača i naručilaca usluga, dakle, ne računaju se pomoćne prostorije za rad osoblja korisnika, skladišni i sanitarni prostor (član 3. Predloga zakona, novi član 171.a stav 3. Zakona).

Kad javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma nije nužno za obavljanje delatnosti korisnika, već je samo korisno ili prijatno, naknada za javno saopštavanje je niža nego kad je javno saopštavanje nužno za obavljanje delatnosti korisnika, jer ona zavisi od kategorizacije korisnika (član 3. Predloga zakona, novi član 171.a stav 2. Zakona). Korisnike kategoriše reprezentativno udruženje korisnika za teritoriju Republike Srbije. Pri tome, ono je dužno da se rukovodi značajem koji javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma ima za obavljanje poslovne delatnosti korisnika u određenoj privrednoj grani ili sektoru, i posebno geografskim mestom sedišta korisnika, finansijskim prometom koji korisnik ostvaruje na godišnjem nivou, kao i da se naknada ne plaća za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma u zanatskim radnjama (član 3. Predloga zakona, novi član 171.a stav 4. Zakona).

Naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma naplaćuje samo jedna organizacija koja ostvaruje prava autora muzičkih dela na naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela; sredstva koja ona naplati raspoređuju se saglasno sporazumu koji postignu organizacije koje ostvaruje prava autora muzičkih dela na naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela i organizacije koje ostvaruju prava interpretatora i proizvođača fonograma na naknadu za javno saopštavanje interpretacije i fonograma (član 2. Predloga zakona).

Osnovno merilo za određivanje visine posebne naknade jeste da iznos posebne naknade koja se naplaćuje po svakom prodatom ili uvezenom uređaju i predmetu sa liste Vlade ne može biti viši od 0,3% njegove vrednosti (član 3. Predloga zakona, novi član 171.b stav 1. Zakona). Potom se odgovora na pitanje šta se uzima kao vrednost uređaja i predmeta sa liste Vlade. Naime, kad se uređaji i predmeti sa liste Vlade proizvode u Republici Srbiji, kao njihova vrednost uzima se prodajna cena bez poreza na dodatu vrednost pri prvoj prodaji, a kad se uređaji i predmeti sa liste Vlade uvoze u Republiku Srbiju, kao njihova vrednost uzima se njihova nabavna cena preračunata u dinare po kursu na dan njihovog carinjenja, uvećana za carinu (član 3. Predloga zakona, novi član 171.b stav 2. Zakona). U članu 4. Predloga zakona predviđa se nov, pojednostavljen način imenovanja Komisije za autorsko i srodna prava. Stoga danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da radi Komisija za autorsko i srodna prava koja je imenovana prema odredbama Zakona o autorskom i srodnim pravima („Službeni glasnik RS”, br. 104/09), a Vlada će, u skladu sa ovim zakonom, imenovati novu Komisiju za autorsko i srodna prava u roku

od pet dana od dana stupanja na snagu ovog zakona (član 5. stav 1. Predloga zakona).

Budući da ovaj zakon konkretnije nego sada važeći zakon propisuje merila po kojima se određuju tarife za posebnu naknadu i tarife za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma, to trenutno važeće odredbe tarifa koje uređuju ostvarivanje prava na posebnu naknadu i na naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma – postaju nesaglasne sa (ovim) zakonom. Stoga one prestaju da važe onda kad na snagu stupe Tarifa za ostvarivanje prava na naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma i Tarifa za ostvarivanje prava na posebnu naknadu, koju donosi Komisija za autorsko i srodna prava (član 5. st. 3. i 4. Predloga zakona). Ovim se sprečava vakuum u ostvarivanju prava na posebnu naknadu i na naknadu za javno saopštavanje. Po prirodi stvari, tarife koje donese Komisija važe dok parteri ne postignu saglasnost o visini naknade. S druge strane, reprezentativno udruženje korisnika dužno je kategorizuje korisnike koji plaćaju naknadu za javno saopštavanje muzičkih dela, interpretacija i fonograma koje nije nužno za obavljanje njihovih delatnosti, već je samo korisno ili prijatno, u roku od pet dana od dana stupanja na snagu ovog zakona (član 5. stav 2. Predloga zakona). Listu tehničkih uređaja i predmeta za koje postoji obaveza plaćanja posebne naknada Vlada utvrđuje u roku od osam dana od dana stupanja na snagu ovog zakona (član 5. stav 5. Predloga zakona).

Zakon stupa na snagu osmog dana od dana njegovog objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije” (član 6. Predloga zakona).

IV. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nije potrebno da se obezbede dodatna sredstva u budžetu Republike Srbije.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE PO HITNOM POSTUPKU

U skladu sa članom 167. Poslovnika Narodne skupštine predlaže se da se ovaj zakon donese po hitnom postupku, jer bi odlaganje donošenja ovog zakona imalo negativne posledice na poslovanje obveznika plaćanja naknade u skladu sa ovim zakonom, posebno za zanatske radnje za koje se ovim zakonom predlaže oslobađanje od obaveze plaćanja naknada.